

Схвалено Науково-методичною радою
Національної школи суддів України,
протокол від 21.01.2019 р. № 1.

Стандартизовані вимоги до підготовки та проведення інтерактивних лекцій, передбачених у стандартизованих програмах підготовки суддів

Однією із основних форм процесу підготовки суддів є інтерактивна лекція.

Інтерактивна лекція повинна органічно поєднувати вимоги до розробки та проведення “класичної” лекції та застосування доречних інтерактивних методів навчання, зокрема:

- використання презентацій PowerPoint
- демонстрування (відеофрагмента, пошук у режимі он–лайн тощо)
- “мозковий штурм”
- обговорення
- експрес–опитування (за допомогою електронної системи “клікерів”)
- дискусія та ін.

Інтерактивні методи навчання повинні обиратися викладачем на стадії розробки лекції із врахуванням особливостей теми лекції, цілей та очікуваних результатів, а також підготовлених матеріалів.

Розробка та проведення інтерактивних лекцій, як і курсів для суддів повинна здійснюватися з дотриманням вимог, передбачених Концепцією національних стандартів суддівської освіти, схваленої Науково–методичною радою Національної школи суддів України, протокол від 23.12.2014 № 5.

Розробка інтерактивної лекції здійснюється із врахуванням трьох вимірів¹, якими є: 1) знання, 2) уміння та навички, 3) ставлення (у т. ч. розуміння соціального контексту здійснення правосуддя).

Змістовно лекції можуть бути направлені на виклад навчального матеріалу щодо:²

¹ Фулей Т.І. Інтерактивні методи навчання у підготовці суддів. Навчальний посібник для викладачів (тренерів) – К.: ФОП Клименко Ю.Я., 2017. – 156 с.

² Лекційний метод — метод навчання, який полягає в систематичному усному викладі викладачем розділу науки або навчального курсу. Лекція вперше почала застосовуватися в середньовічних університетах у формі читання й коментування викладачем тексту якоїсь книги. Характер усного викладу навчального курсу (звичайно латинською мовою) лекція набула у XVIII ст. Л. м. у вищих навчальних закладах є одним з основних методів навчання. (“Український педагогічний словник”, автор С. У. Гончаренко).

- **особливостей розгляду окремих категорій справ** (з окремих актуальних тем, проблем) (наприклад “Особливості розгляду спорів стосовно проходження публічної служби”, “Захист права власності у цивільному судочинстві”, “Особливості вирішення окремих категорій житлових спорів”, “Вирішення спорів, що виникають із кредитних правовідносин” та ін.)
- **певної теми** (наприклад, “Докази і доказування у кримінальному провадженні в суді першої інстанції”, “Антикорупційне законодавство”, “Міжнародне законодавство в цивільному судочинстві” та ін.)
- **організаційних засад роботи судді** (тайм–менеджмент, лідерство, управління та ін.) (наприклад, лекції “Організаційно-правові засади діяльності окружних судів”, “Судове адміністрування”, “Комунікації в судовій владі” та ін.)

Для того, що інтерактивна лекція була ефективною формою підготовки суддів, вона повинна відображати завершений логічний самостійний навчальний цикл, який складається із взаємопов’язаних елементів та передбачати:

- вступну частину
- актуалізацію досвіду слухачів/–ок навчального циклу
- виклад нового навчального матеріалу
- обговорення актуальних питань
- заходи для самоконтролю
- підведення підсумків.

Вимоги до розробки інтерактивної лекції

Для послідовного та якісного викладу підготовленого матеріалу інтерактивна лекція повинна мати структуру, елементи якої знаходяться у взаємозв’язку та логічній послідовності.

Структура інтерактивної лекції

- I. Навчальні цілі та очікуванні результати інтерактивної лекції
(за результатами лекції слухач/–ка знатиме, умітиме/зможє визначати, застосовувати, приймати та ін.; вивчити/проаналізувати/узагальнити та ін.)
- II. Детальний план інтерактивної лекції (питання, які висвітлюються)
- III. Тези (конспект) лекції (короткий виклад матеріалу з питань, які висвітлюються відповідно до детального плану)
- IV. Запитання для обговорення/”мозкового штурму”/ дискусії
- V. Запитання для самоконтролю
(відкриті запитання, тестові запитання, аналітичні схеми/таблиці для заповнення та ін.)
- VI. Довідкові матеріали

(рекомендований список нормативно–правових актів, матеріали судової практики, навчальних посібників, наукових статей, інтернет–ресурсів, слайдів PowerPoint та ін.)

Стадії розробки інтерактивної лекції

I. Першою стадією розробки інтерактивної лекції є визначення навчальних цілей та очікуваних результатів лекції.

Навчальні цілі повинні стосуватися кожного із трьох компонентів навчального процесу:

1. знання
2. уміння та навички
3. ставлення та цінності (соціальний контекст)³

Навчальні цілі інтерактивної лекції повинні кореспондуватися з очікуваними результатами. Тобто очікувані результати – це досягнення навчальних цілей.

Приклад

Тема лекції “...”

Навчальні цілі та очікуванні результати

Після закінчення учасники та учасниці будуть знати...

II. Після визначення навчальних цілей та очікуваних результатів лектор повинен скласти детальний та чіткий план лекції, в якому викладено змістовну структуру навчального матеріалу.

План передбачає перелік тем (проблемних питань) у вигляді пунктів та/або з розбивкою на підпункти (підтеми), які будуть висвітлюватися під час заняття.

Приклад

План лекції на тему “Проблемні аспекти забезпечення підозрюваному, обвинуваченому права на захист”

- Окремі аспекти поняття права на захист
- Забезпечення права на захист як однієї із засад кримінального судочинства та невід’ємної складової забезпечення права на справедливий судовий розгляд
- Право на безоплатну вторинну правову допомогу
- Забезпечення права на захист під час затримання особи
- Порядок прийняття судом відмови від захисника

³ Т. Фулей, Н. Буруковська, Т. Будниченко, Г. Савченко. Методичні рекомендації для тренерів щодо розроблення та проведення тренінгів. – К.: ФОП Демчинський О.В., 2017. – С. 9-12

- Обов'язок слідчого судді щодо забезпечення прав людини, передбачений статтею 206 КПК України. Забезпечення слідчим суддею права на захист підозрюваному, обвинуваченому
- Практика ЄСПЛ щодо встановлення фактів порушення права на захист в аспекті статей 3, 5, 6 ЄКПЛ.

III. Тези (конспект) лекції з питань, які висвітлюються (по плану)
 Тези – коротко сформульовані основні положення доповіді, лекції, статті тощо⁴.
 Конспект (від лат. *conspicere* — огляд)— короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції тощо та складається з плану, стисло викладених основних положень, фактів і прикладів.

Приклад

Зразок тез/конспекту

Право на захист особи, що обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення, гарантоване пунктом 3 (с) статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, і є елементом права на справедливий суд.

У вузькому аспекті, тобто право на захист, гарантоване пунктом 3 (с), за своїм змістом охоплює 4 елементи, а саме: 1) право захищати себе самостійно, 2) за певних обставин – право обирати захисника, 3) право на безоплатну правову допомогу, якщо обвинувачений немає достатньо коштів або якщо цього вимагають інтереси правосуддя і 4) право на практичну і ефективну правову допомогу.

Розглянемо їх детальніше. [...]

IV. Запитання для обговорення/ “мозкового штурму”/дискусії

Для співпраці викладача та слухачів/–ок під час лекції необхідне використання таких інтерактивних методів навчання як обговорення актуальних / проблемних питань, “мозковий штурм”, дискусії та ін.

З метою проведення цих інтерактивних методів підготовки суддів потрібно підготувати набір запитань, які можливо буде обговорити у ході лекції.

Приклад

Зразок запитань для обговорення

Що означає право на “ефективну правову допомогу”? Яким вимогам має відповідати правова допомога, щоб відповідати критерію “ефективності”?

⁴ Словник української мови: в 11 томах. — Том 10, 1979. — Стор. 56 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/teza>

V. Запитання для самоконтролю

(відкриті запитання, тестові запитання, аналітичні схеми/таблиці для заповнення та ін.)

Для визначення, чи досягнуто навчальних цілей передбачено проведення слухачами самоконтролю.

Приклад

Зразок запитань для експрес-опитування

Оберіть, в якому з варіантів було порушення статті 6 Конвенції?

1. свідка у справі не було допитано в суді через відсутність відомостей про його місце знаходження, при цьому відповідними національними органами було вжито всіх заходів для забезпечення його явки до суду
2. затриманого не було доставлено до суду для вирішення питання про обрання запобіжного заходу протягом п'яти днів
3. особу засуджено на підставі визнавальних показань, даних ним проти себе у якості свідка
4. скарга особи на жорстоке поводження при затриманні не була належним чином розглянута.

VI. Довідкові матеріали

(рекомендований список нормативно-правових актів, матеріали судової практики, навчальних посібників, наукових статей, інтернет-ресурсів, слайдів PowerPoint та ін.)